

- Addink M. & Smeenk C. 1990. De tuimelaar van de Brouwersdam. Zoogdier 1(4): 23-25.
- Addink M. 1991. Tuimelaar van de Brouwersdam dood. Zoogdier 2(3): 32.
- Bakker J. & Smeenk C. 1990. Dolphins on the Dutch coast: an analysis of stranding records. In: Evans P.G.H., Aguilar A. & Smeenk C. (eds). European Research on Cetaceans 4. Proc. Fourth Ann. Conf. European Cetacean Soc., Palma de Mallorca, March 1990, pp 49-52.
- Gronert A. 1991. Rotte dolfijn gepromoveerd tot Tuimelaar. Windbreker 35: 18.
- Reijnders P.J.H. & Wolff W.J. 1981. Marine mammals of the Wadden Sea. Final Rep. Sect. 'Marine Mammals', Report 7, Wadden Sea Working Group, pp 1-64.
- Smeenk C. 1992. Strandingen van cetacea op de Nederlandse kust in 1987, 1988 en 1989. Lutra 35: 55-66.
- Verwey J. 1975. The cetaceans *Phocoena phocoena* and *Tursiops truncatus* in the Marsdiep area (Dutch Wadden Sea) in the years 1931-1973, part 1 & 2. Publ. & Versl. Nederl. Inst. Onderz. Zee, 17a: 1-98, 17b: 99-153.

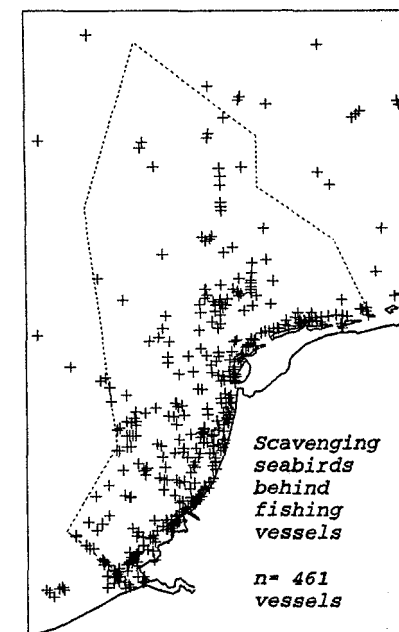
Nick (N.F.) van der Ham, Maarten Platteeuw, Kees (C.J.) Camphuysen, Nederlandse Zeevogelgroep, c/o Luttik Oudorp 46, 1814 KS Alkmaar

Vissende vogels achter het net

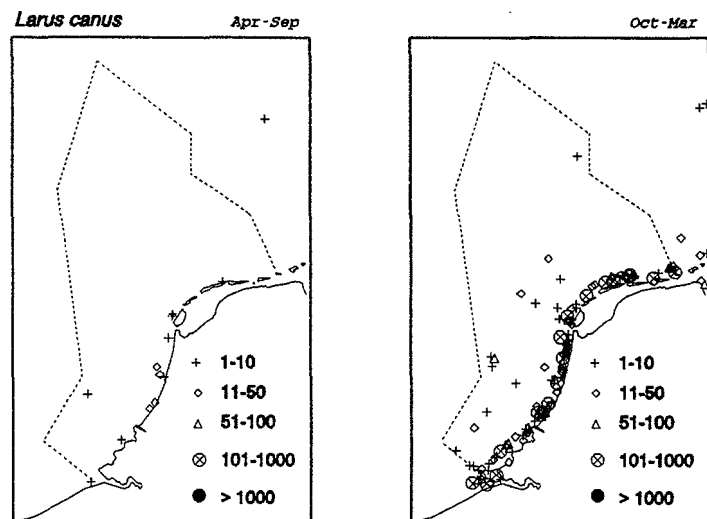
Scavenging seabirds

Het beeld van een door een enorme vogelwolk omgeven vissersboot is natuurlijk bekend. Vissers en zeevogels hebben dan ook een gemeenschappelijke belangstelling voor vis. In het recente verleden zijn de nadelige effecten van intensieve visserij op visstapels en vervolgens op zeevogels dikwijls onder de aandacht van het grote publiek gebracht. De medaille heeft echter ook een andere kant, en wel een heel gunstige voor een flink aantal zeevogels. Overboord gezette ondermaatse vis en het snijafval van 'marktw aardige' vis vormen een belangrijke voedselbron voor honderdduizenden zeevogels in de Noordzee. Op basis van Schots onderzoek kon worden uitgerekend dat er in de gehele Noordzee zelfs zo'n 2.5 miljoen zeevogels alleen al van overboord gegooid visafval en ondermaatse vis zouden kunnen leven (Furness *et al.* 1988). Lang niet alle vormen van visserij zijn even aantrekkelijk voor zeevogels. Zo levert de kabeljauwvisserij rondom IJsland en de Faeroer Eilanden,

waar met groot-mazige netten wordt gevisst, naar verhouding weinig overboord gezette vis op. De visserij op Schelvis *Melanogrammus aeglefinus* en Wijting *Merlangius merlangus* bij Schotland, waar veel fijnmaziger netten worden gebruikt, levert daarentegen juist enorm veel ondermaatse vis op voor vogels. De verschillen tussen garnalen-, boomkor-, en rondvisvisserij in de zuidelijke Noordzee zijn voor wat betreft het belang voor zeevogels nog onvoldoende onderzocht. De Nederlandse overheid heeft plannen ontwikkeld om te komen tot een voor visserij gesloten gebied in de zuidelijke Noordzee. Ofschoon een precieze locatie nog niet is vastgesteld, is het aannemelijk dat dit een zeegebied direct ten noorden van Texel en Vlieland zal zijn. Uiteraard zijn er zowel positieve als negatieve effecten te verwachten van het sluiten van een stuk zee voor visserij, maar zeker voor de op Texel en Vlieland broedende meeuwen lijkt hiermee een belangrijke voedselbron op te drogen. Vanuit het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) en het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN) op Texel zullen de effecten van het voor visserij gesloten gebied in de Noordzee worden onderzocht. Eén van de aspecten daarbij is het verwachte, negatieve effect op de op Texel en Vlieland broedende meeuwen. Het is van belang om, voordat er gebieden voor visserij zullen worden gesloten, uit te zoeken welke vogelsoorten er in welke mate van de visserij afhankelijk zijn. Het onderzoek zal plaatsvinden in de kolonies, maar ook op zee. Om na te gaan hoeveel vis er overboord wordt gezet en hoeveel daarvan in vogelmagen verdwijnt, zullen waarnemingen worden verricht aan boord van (commerciële) vissersschepen. Door de bijvangst te meten en te wegen en door het 'gedoseerd' overboord zetten van deze ondermaatse vis is het mogelijk om een indruk te krijgen van de gecon-

Figuur 1. Vissersboten met geassocieerde vogels: waarnemingen 1987-92 (DGW/NZG en NIOZ data). Trawlers with associated seabirds, 1987-92.

Figuur 2. Stormmeeuwen *Larus canus* achter vissersschepen in zomer en winter.
Figure 2. Common Gulls scavenging behind trawlers in summer and winter.

sumeerde vissoorten en geprefereerde vislengten.

Een eerste stap in het onderzoek is gezet door, op grond van tijdens scheepstellingen op het Nederlands deel van het Continentale Plat (NCP) verzamelde gegevens (NIOZ en Dienst Getijdewateren/NZG, 1987-1992), na te gaan waar en welke aantallen vogels zich bij vissersschepen ophouden. Van in totaal 461 kotters met vogelwolken zijn gegevens verwerkt (figuur 1). Als voorbeeld is hieronder een kaart van het NCP afgedrukt waarop in zomer en winter de achter kotters waargenomen groepen Stormmeeuwen *Larus canus* zijn ingetekend (figuur 2). De Stormmeeuw blijkt een soort te zijn die 's zomers vrijwel niet, en 's winters veelvuldig en soms in groot aantal, maar alleen dicht onder de kust, achter commerciële vissersschepen wordt aangetroffen. Andere talrijke 'scavengers' op het NCP zijn de Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* en alle algemenere meeuwen *Larus* spp. Om inzicht te krijgen in de aantrekkelijkheid voor zeevogels van de verschillende typen van visserij zijn meer gegevens nodig. Leden van de Nederlandse Zeevogelgroep zouden een wezenlijke bijdrage aan het onderzoek kunnen leveren. Bij deze daarom een oproep aan actieve zeetrekwaarnemers om van alle passerende kotters zo nauwkeurig mogelijk datum, tijd, type schip, activiteit van het schip en geassocieerde zeevogels (aantal, soorten, leeftijden) te noteren. De

informatie die verzameld zou moeten worden is tamelijk expliciet. Indien je bereid bent om wat nauwkeuriger aantekeningen te maken over passerende schepen, dan zou ik willen vragen om telefonisch of schriftelijk contact met ons op te nemen. Speciale formulieren en een handleiding zijn verkrijgbaar, zodat de verlangde informatie eenvoudig kan worden ingevuld/ aangestreept. In de nabije toekomst zullen ook gegevens vanuit de lucht en vanaf schepen op volle zee worden verzameld.

Summary Scavenging seabirds behind trawlers are a well known but relatively little studied feature. The negative side-effects of fisheries, including fish stock depletion and damage to benthic communities, have been discussed thoroughly during the last few decades but particularly seabirds have also profited from commercial fisheries, exploiting discarded fish and offal. Dutch governmental plans to close a sea area off Texel and Vlieland for all fisheries may have a significant effect on the breeding success of gulls breeding on these two islands and on Terschelling. If this plan is to be realized, it could possibly lead to drastic population declines in the area. In a new study, which commenced in August 1992 at the Netherlands Institute for Sea Research on Texel, the significance of discards from commercial fisheries for scavenging seabirds in the southern North Sea will be studied. In a first analysis of data collected at sea during 1987-1992 (NIOZ and DGW/NZG data), species, age composition, spatial and temporal distribution of scavengers behind trawlers on the Dutch sector were studied, using records of 461 trawlers (figure 1). An example of a result is given in figure 2, where the presence of Common Gulls *Larus canus* behind trawlers in summer and winter is plotted on a map. The example shows a species which is virtually absent during the breeding season, but which is quite important as a scavenger in the coastal zone in winter. In order to obtain more data, a system is developed for the registration of fishing vessels and associated seabirds, to be used on board vessels during surveys of seabirds at sea, or by seawatchers on coastal sites.

Furness R.W., Hudson A.V. & Ensor K. 1988. Interactions between scavenging seabirds and commercial fisheries around the British Isles. In: Burger J. (ed.). Seabirds & other Marine Vertebrates. Columbia Univ. Press, New York, pp 240-268

Kees (C.J.) Camphuysen, Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), Postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel, (02220) 69488